RAZMICANJE OKVIRA / KOSA CRTA / KONTEKSTA

ORION | ART

– / –

RAZMICANJE OKVIRA
/
KOSA CRTA
/
KONTEKSTA

– / –

Razmicanje okvira / Kosa crta / Konteksta
Autorka Dubravka Đurić

Izdavač Orion Art, Beograd, 063 / 288-913

ORION ART

Edicija Savremena poezija

Direktor Nadežda Kovačević

Glavni i odgovorni urednik Dragorad Kovačević

Urednica edicije Dubravka Đurić

Korektura Dubravka Đurić

Dizajn/prelom Nataša Teofilović

Fotografija na koricama iz pesničkog performansa Dubravke Đurić, 1980, snimio Miško Šuvaković

Štampa Donatgraf, Beograd

Tiraž 300

ISBN 978-86-638-109-8

CIP

Beograd 2020.

SADRŽAJ

STAZIS/POMERANJA

OKO SVEGA ---------- 1
GRANICA (I) ---------- 5
GRANICA (II) ---------- 6
GRANICA ---------- 8
REMEĆENJE ---------- 9
REMEĆENJE ---------- 11
ZA/OKRET ---------- 13
STAZIS/POMERANJA ---------- 14
STAZIS ---------- 15
POMERANJA ---------- 16
TROSKOK ---------- 17
Gledaj pri svetlosti... ---------- 19
OSETITI NA SEBI SUMORNO BIVSTVO ---------- 20
VARIJACIJA ---------- 22

KNJIGA BROJEVA

prostor i vreme... ---------- 27
postojanje i nepostojanje... ---------- 28
Smeštam u središte... ---------- 29
Svest piše pesmu... ---------- 30
Između središnje tačke... ---------- 31
Ti si moje srce ---------- 32
Srce moje malo ---------- 33
U prostoru... ---------- 34
Zamislim se ---------- 35
Prolazi ---------- 36
Između jezika i... ---------- 38
Strmo se stena... ---------- 39
predmet je pojava... ---------- 40
istinito u istinito-lažnom... ---------- 41
realno u istinitom... ---------- 42
smrt se pogledala... ---------- 43
Logika koja opisuje... ---------- 44
Jednakost dovodi u... ---------- 45
Crkve su svodovi... ---------- 46
mada sam pomislila... ---------- 47
Otisak se utiskuje... ---------- 48
Svetlost je zaslepela... ---------- 49
Granice razumevanja... ---------- 50
Jezička pesma ---------- 51
REKVIJEM ---------- 53

Beleška ---------- 55

AUTOPOETIČKI TEKSTOVI

STRUKTURA I MOĆ ---------- 59
TA POEZIJA ONA PESMA ---------- 62
SAMOSVEST PESME ---------- 65

Dubravka Đurić, Koreografija pokreta: odnos telo-pokret-kamenje u prirodnom ambijentu (serija fotografija), sredina 80-ih, Baška, otok Krk

STAZIS/POMERANJA

OKO SVEGA

zaborav se kreće po
RITAM RIME ---------- ivici reči svest se muti

kristal čisti na dnu
RITAM RUKE ---------- zemlje vatra bljuje

ruka se kreće ka dnu
RITAM ROGA ---------- ivica svesti zamućena voda

riba ruka svest mulj
RITAM SLOGA ---------- na dno na dno

Tamo tama tamni
do mraka ---------- voda
vodi vodom
do dna

izvire vrelo vrlo vatra i voda
su dom

do dna do dna
disanje vedro

nema kraja
teče teče ----------
reč ka
vodi vodi

u sumrak
se zbiva
mrak

---

ka vodi vodi
gde vatra i voda
vetru su dom

rika lava

v
o k
d a s
a p a z
lj i p
e d e
o ć
v i
a n
e

Silan stari silan Silan
reč kida
u ustima
pljuvačka teče
leglo vatre
skrovište tiho
baš to je rekao
MOJ PUT JE PUT REČI

misao jasna jasno rečena
odzvanja odzvanja
u pećini reči

skriven
/kapi vode sa zida kaplju/
vlaga vlaži pogled
dodirom
MOJ PUT JE PUT REČI
putanja s
kreće
iskrivljena slika

slika u vodi
---------- slika u ogledalu
slika slike
odsjaj
senka

nije izgubljen trag
Videla sam pećinu
ulaz obrastao granjem

skrovište groma
skrovište reči
vatra i voda
izlaz

MOJ PUT JE PUT REČI

ka dnu ka dnu
koral
svetlost
biser

sipi sikće
                sipa

do dna
          do dna

GRANICA
(I)

Ništa ne ostaje na pola što prešlo je određeni put teži skončanju u neizrecivom mada su uvek reči tu da iskažu neizrecivost neizrecivim u izrecivom. Jer put jednom pređen ponovo se prelazi sa drugom vrstom iskustva u sećanju ili bez njega tragovi se utiskuju u telo reči telo tela / nebeskih i zemaljskih jer jedno je telo Meseca a drugo je telo Sunca, kao što je jedno telo ljudi a drugo telo životinja / po različitim zakonima se kreću upravljeni promišlju sa svešću ili bez nje jer reč je uzrok svem kretanju.

I ponovo započinjanje iz početne tačke označava kretanje u istom ali različitom smeru ali nikad nije identično sebi samom i kada je identično drugo je ono što znači u samom sebi po sebi i po onome van sebe po čemu dobija svoje značenje koje i kada jeste nije uzrok samom sebi.

GRANICA
(II)

Uplašena pred lavežom psa, ovca je bežala do ivice obale. Dalje nije mogla. Dalje ne mogu ni ja. Granica kopna i mora kao granica dva diskursa. Poezija nestaje u prozi. Proza nestaje u poeziji. Ali ja prozu osećam kao poeziju. Ona se vraća svojoj martici, svom uzroku, svom izvoru. Kao što kopno uvire u more, a more uvire u kopno i granica se ne vidi gde prestaje a gde počinje jedno ili drugo. Tako se živo vraća svom početku, svom izvoru, jer život je nastao iz vode bilo da je ona shvaćena kao element ili kao apstraktno načelo ili kao izdvojena iz haosa ili kao metafora kao jedna od stihija kojom upravljaju njoj odgovarajući duhovni princip ili otelotvorena u božanstvu ili podređena jednom jedinom bogu svetvoritelju. Nezavisno od mitova i nauka uzima vodu kao praizvor celokupnog života, ne pitajući da li je moguće da se živo izdvoji iz neživog što su stari znali bolje nego mi koji se vraćamo svesti o sveduhovnosti prostora. Tako se i mi vraćamo pesmi kao praizvoru i prauzoru sveg govora govoru plemena u ritualu jezičkog učinka na svest i jedinstvo kosmosa i svih njegovih bića po hijerarhijskoj uređenosti ili po jednoj ravni postojanja svih bića. Umetnost nije umeće, već poredak jezika, kosmos jezika u kojem je svest promenjena i postoji pesma jer i jezik nauke jeste pesma i odzvanja kao akord u muzici kosmosa. Baš kao što su voda i kopno dva oblika istog utelotvoreni principi i granica je granica koju vidimo naučeni da posmatramo materiju sa čvrsto ocrtanim konturama neshvatajući da je sve stvar posmatranja ili kao što u zenu shvatamo da je planina planina, a voda voda, da planina nije planina, da voda nije voda, da planina jeste planina, a da voda jeste voda, a kaluđer Jefrosin koji je usnio da je u vrtu probudivši se nalazi u džepu tri jabuke.

Ovca nema kud, zastaje za trenutak, jedino joj je preostalo da se brani. Udarac kopita o stenu uplaši psa i on beži. Tako i pesma progonjena prozom dolazi do granice opstanka, do granice mora i kopna na granici postanka koja ukida sebe, jer samo još može da se brani ili da se preokrene u sebi samoj i kao more primi vode što teku kopnom postajući drugi.

GRANICA

Nije otkriven sadržaj svih svetih spisa
Savituljak /saviti/

Sićušni stvor

Savij se
Sagni se

San je sišao na zemlju /Hipnos/

U središtu vatre
suva grana
sagoreva
U svetom grmu

REMEĆENJE

1.

Lakše diše paradoks slika se
Izmišljam jedem zurim
Isto je isto uvek i sad
posle je ostatak na stolu
majka i otac posle je isto
znam da se dešava slučajno
iz istog htenja hitac hita hitro ka
zato sam zatvorila vrata
vatra je voda posle onog što sledi se.

2.

Nije želja strah cveća
uvela uginula krtica krtičnjak
iz jedne se u jednu množtvo tako
je ovde iz semena (stvari) stvar je u umu
veličina
želja želje se suši i slama
ako je samo samo u sumnji
isto je bilo u praznoj sobi
tišina.

3.

Jednostavno izgovori imena imena
i dajem sebe imenu ne nagoveštavajući sebe u
rečima slova imena su sebe dala za ime
mene imena u tebi izgovaraš.

4.

Posle svakog dana sledi dan iznutra
izokrenut na terasi između vrata izokrenut
jednom se desilo ali ne ponovo kada je
izokrenut posle svakog dana je.

5.

Ne postavljaj pitanje u zagradama između
niza drveća /drvored/ u zamornom ritmu
monotono nizanje niz brdo ali samo zato
da se vidi niz kao odraz želje i htenja kao
kružno kretanje rečenice iza i ispred je i
jeste zato što tako se nastavlja
reč na reč naslanja u značenju i simbolično
isti proces je uvek samo naglasak
pomeren s one strane iza ili ispred
iznad ili ispod isto je.

REMEĆENJE

vesele žarišta zorno noga hram
jedem stojim ćutim iz istog ka
zamah rukom isti nogom jede
za trgom trgovinom vremenom ne jede sat
ispod patosa u patosu vreme je ono sad / sat
zapis silazi na ulici bicikl točak sunca
sumnjam za nastavak bez i sa i sumrak
slep slepa slika boje i reči združene
ipak i ipak i ako i zato i čim i za
za zamah odmahnuh odmakne čaša
neobična sandala krov reka jede nebo nužda je
ne običan ne nemam ni trunke sat vreme je
ispod trga na trgu za zadnjim se kreće se
trže se
sestra i soba za sobom sa mnom je
mnogo ostavlja gde je je jutro u podnožju
oko je samo i jeste pa teži zemljina teža
teže od najtežeg sestra je posekotina teža
dan ne počinje isto granje prozor senka
zašto je onako vidljivo suza sreća jede sto
na stolu jede digni čašu na satu stoji je
iz jednog reda
u drugi
ruka na vodi između vazduh ako je tako je
zavidim vidim dim zato je tako sestra sat
neka je ostala iza toga ulica svetiljka je
je ruka
na svili

na pesku
je noga je glava je jede
levo i desno
između
redova
vidi se
se teže snalazi ne nalazi
iz istog pravca
ne prestaje
zato je grad isto što i sat u vreme kada
ne stiže uz trg zato jer ne stoji teža
se kreće uz jezik na rubu na ivici
ime je no što kaže sebe ruka sledi jedno
ako je tako smisao je
na
vodi obeshrabren izujedan jede sat u
vodi zabrinut za vreme sat za vreme
je vreme za sat je
na autobuskoj stanici u podne
vreme je stalo u podne
slučajno
tražim nastavak žegu vrućina topi se
je rekao sam bila trag
je jede
sama sestra nije reč na ruci
gležanj prst stegnut
se misli se
se traži se

ZA/OKRET

sve se dešava kako treba
ulica sitnica zaokrenut nejestiv izokrenut
vreme je prisustvo zato jer jeste zato
i neka je iako mada da
sve sveprisustvo sveokret svetlost izgubljen
iza zavese miruje jer je zato za to
drage oči i kos dunja svetlo tlo osvetljeno
iako je nisam znala da tako baš baš je
zatvori oči zamah zastor pro/zor u
zoru jel' da
iako samo trava i bilje i uzdah u uskom prostoru
prozora tinja vatra ali ne REČENICA iza
zavese podrhtava sa zavesom ni sama nisam zato
jer se sve sabere i pomnoži namnoženo papirnato
čudovište svetiljka sunce ali je samo jer
posmatram jer je zato pomračenog uma na umu
očišćenje od zaokupljenosti ritmom melodije

pitanje se postavlja
kako izaći na kraj
nakraj krišom
sve nejasnije predočeno

jer zato jer za to senka pada i pokriva
mali prostor
osvetljen ali to se često dešava na
svakom komadu papira obeleženom ne znam kako da
postupam osim da budem u sebi vesela i kad nisam / tužna

STASIS/POMERANJA

Smisao koji dobija oblik. Oblik koji dobija smisao. Izobličeno lice. Od umora. Protok energije. Ubrala sam ružu. Idem jednim putem. Vraćam se drugim. Druga reč je preciznije označila ono što sam htela da kažem. Put do Sv. Lucije. Leptir u travi. Fragmenti iskustva. Duhovnost u atmosferi. Prekrajati napisano. Ne razumevajući jezički eksperiment. Jedan jezik odgovara jednoj duhovnosti. Zanimljivo iskustvo. Ulazak u druge svetove drugih ljudi. Leptir izlazi iz čaure. Artikulacija reči. Lekovita voda u udubljenju kamena. Iskustvo u sećanju. Drvena kašika i drvena posuda. Pranje sudova. Ustajanje i leganje. Belutak svetluca propadajući kroz vodu. Kratka vežba meditacije na čamcu. Hoću da sam odvojena od drugih rečenica. Hoću da sam svesna čina sopstvenog zapisivanja. Ustajem i ležem. Slatki ukus... Spremam se za putovanje. Sklopljenih očiju. Nejasna tradicija. Lomljenje oraha o betonsku ploču. Jedan svet je jedan zatvoreni svet. Uglavljen u horizontalni i vertikalni poredak. Sastavljen od delova. Delića. Čestica. Upotreba rečenica koje su delovi određenog konteksta i deluju kao znak. Upotreba rečenica koje su delovi određenog konteksta je manipulacija konteksom i jezičkim materijalom. Iskustvo je moguće tek jezičkom artikulacijom. Nejasno postaje jasno. Jasno postaje nejasno. Saobrazno onome o čemu mislim. Saobrazno iskustvu jezika. Neumorno pričanje je iscrpljivanje. Pražnjenje. Ostajem ispažnjena. Intervencija u tekstu zadire u pitanje autorstva. Jedno je osećanje jezika iznutra. Drugo je osećanje jezika spolja. I jedno i drugo su iskustva različitih svetova. Čestice prašine i položaj ruku. Čestice prašine i kapanje vode. Izostavljen svaki opis. Izostavljena svaka suvišna reč. Kornjače u kutiji za cipele jedu lubenicu. Izostaje simbolika jer ona odvodi od reči kao takve. Svi predmeti su samobitni. Drveni sto. Drvene stepenice. Drveni panj. Drvena stolica. Drvena posuda. Drvena kašika. Drvo u dvorištu. Drvena ograda. Vunena prostirka.

STASIS

Zastala. Na pragu. Između ostalog. Zastala. Izmučena. Između reči. Da. Izostala. Da. Između. Između latica. Reči. Zastala. Je. Je . Stala. Ostala. Između pupoljaka. Nova reč. Nova. Ponavljam isto. Isto. Iskaz. Sve je isto. Isto je. Sve. Izostala. Zastala. Klate se između. Ako je. Je između. Prepoznajem iskaz. Pišem. Pisanje je. Putovanje. Kroz reči. Rečenice. Zastala između. Reči. Rečenica. Zastala. Začuđena. Opet se ponavlja isto. Se opet. Se ponavlja. Opet se isto. Isto. Zastoj. Od. Ka. Opet je isto. Je. Ruža je cvet. Cvet je reč je ruža je zastala je zastoj između reči protok. Sam ostala. Sam pisala. Sam izašla. Sam. Suočena sa. Suočena. Pupoljak je reč. Reč je priča je priča. Našla sam se usred. Šume reči. Fizički dodir sa. Reči. Ispražnjeno značenje. Sam uklonila. Značenje. Sam uklonila. Zastala je. Je otišla. Je misao. Ispala iz. Iza sebe. I. Iz sebe. I. Iz. Iza. Uznemirena. Usred. Uznemirena. Zastala. Zastala ispred. Pred. Preda mnom. Zagledala se. Se pogledala se. Usred sebe. Reč. Površina. Površno. Ne. Ostaje isto. Kako je isto. I to. Opet je. Zato je. Ako je. Izašla. Zastala. Usred. Zbunjeno. Zgusnuto. Zaboravno. Svesno. Smotano u tami. Tamnosamotno. Somotno. Usred noći. Šuma reči. U posredno neizgovorenom. Novogovorenom. Zastoju. Rečostoju. Vodostaju. Pisanje je. Traganje. Iza reči. Ispred reči. Rešći. Sišći. Krijem rečotvorje u izgovoreno-na-pisanom. Ruža je rosa je reč je. Tačkoslovno. Iskosa. Prkos. Za stolom zastala za stolom stala stisnula sto stolicu. Izgubila se. Žaba. Žir. Žirotvorno. Reč. Izostavljena. Stavljena. Iza. Ravnokraka reč. Rečokraka. Zaustavljena. Slonjena. Sklonjena. Gonjena. Tražena. Okrenula se. Krenula. O. Sam se. Oko. Sam sama. Sam se sama. Savila. Vila. Ravna. Izokrenuta. Pokrenula sam se. Smo se. Zastali. Za stolom. Iskaz. Je. Ponovljen. Nov. Ponovo. Je. Za niz a. Nizazanizani. Do kraja. Do.

POMERANJA

To je bilo preostalo da se uradi. Pomeranje sa mrtve tačke. Fraze koje se ponavljaju i znače bez značenja. Ruka na stolu. Pisanje iz dana u dan. Obuzdavam želju. Autorefleksija. Apriorno postavljeni zahtevi. Snovi. Ako su snovi poruke, da bih ih razumela, moram ih dešifrovati. Svaki znak, materijalan ili ne, pismo je i treba ga protumačiti. Tumačenje podrazumeva više mogućih čitanja. Osvrnula sam se na urađeno sa svešću da je JA pisca kompleks koji deluje. Stavila sam tačku. Okrenula novi list. Otpočela Novi život. Simboli samo pomažu da se razume. Kao prazna fraza prazan simbol. Praznina je istrošenost, ljuska, prazna forma. Materiji je potrebna forma da bi dobila oblik. Stvaranje podrazumeva već postojeće elemente koji se prestrukturiraju. Kombinovanje elemenata u različitim razmerama daje različite elemente iste, slične ili suprotne vrste. Osvrnula sam se na urađeno – da bi napisana/izgovorena rečenica funkcionisala kao lajt-motiv i time dala ritam napisanom. Okrenula sam list da bih otpočela Novi život. Novi elementi preoblikuju staro. Preostalo da se uradi variranjem ograničenog broja elemenata. Zato sam stavila tačku. Da bi nova rečenica mogla da počne. Da bi počeo Novi život reči u odeljku teksture teksta. Smisao je isti. Kad ga ima.

TROSKOK

1.

Zelene oči sivog pakla
Kristalni toranj bele kiše
Plava mačka modrog mraka
Srebrna zebnja sive zebe
Crveni krik purpurne ruže
Truli dvorac zlatne pređe
Obojena tuga mirisa
Zemljanosivi pokret crnog osećaja
Otkinuta nesigurnost ljubičastog daždevnjaka
Sibirske žene-mačke belih noći
Crni dan drečećeg krika

2.

Kljun papagaja u osmehu krina
Sivo more u zametku klina
Okruglo klupko telo kosa
Krik jednoroga u kruni prosa
Pričam smejem se pri tom
Plitka plima pitka poji se u roju
Rukom odmetnuto okom osvojeno

3.

Ponoćno sunce gori u veku kame
Vasiona u vaskrsloj reči skida kapu
U posudi sazvežđa gori žeđ
Zametnut trag pokolenja
Svetlosna godina poduprta prstom
Osmehni se obasut smehom u svemiru vaskrsao
Vatra u magli bitke u lokvama krvi
Seti se u istoriji ponovljena
Opekotina peče reč
Semenke svetle u toke ušivene
Smisao u ušima šipražje
Smelo se smeje grohotom gromada
Pokrov i pokora u parku pas
Sunce opterećeno senkom čovekove ruke
Rika smenjuje smeh
Ishitren u trenu

– / –

Gledaj pri svetlosti opiljci
prispeo je pitala sam to isto je
odgovorio pitanjem mislim da je
mislio da se može može se reći pri
svetlu u senci prošlost prekrivena
prozirnim platnom posumnjala sam
po noći ne pita niko o čemu se radi
sve smo rekle sve smo rekle rekama

OSETITI NA SEBI SUMORNO BIVSTVO

Iskre su iskrene
Između smeštene
Sumpor u sumraku
Kamfor u mraku
Otrov u trouglu
Senka u klatnu
Slika se zatvara
Vidik se ne vidi

Sve je ranije bilo jasno na javi se javi u snu se savi tinja i truli tresak tri put se ponovi

Smeša se naglo komeša
Košava u košari
Šišarka šašava
Trupkaju zvezde
Kocka leda
U brizi boravi bor
Sumpor se smeška
Komešanje se koška
Kašika i kruška
Krov i korov
Kičma se krivi
Rečita reka rečca

Sve se moglo predvideti
                izmđu lišća svetlost
                izmđu reči senka
        malo magle
            i tuge

Zato kažem da se sve okrenulo oko sebe
Zato kažem svet je svetokret
Svetokret u jastvu boga-bola
Tostvo u tebi drugom se javlja
Drugo sam ja u jastvu tebe boga-bola
Drugo je tostvo u svetokretu kažem
U tebi svet zato je svetokret
Okrenuto se javlja oko svega-sveta
Sve je drugo ja se zato u tostvu tebe javljam

Kada nije tu i opet da sve u ali je već ipak opet tu da kada je tu ne sve je ipak jedno tu po tome kaže tako ne-ne ali je ali ipak s desna i s leva sredina ako je nije pri tom u tome pri (prema) se po tome ali nije je u s leva sve u ne i ne i ne

U sebi pomisli opet
da nije sumrak u pokretu bio
Ipak je noć u sebe zvala
Ali je prisustvo ostalo tostvo
Obe strane različite slede
Košara se prazni tek što je puna
Zveckanje zvezda u sumraku smrti
Tišina, tišina, tišina
            samo nam ona treba

VARIJACIJA

Ispod toga ostaje ispod tu
U stranu pored u stranu
Sve jedno u jednom sve jednom
Za tren u tremu za tren
Pri svesti pri promaji svest
Spremi spremu pri svesti svetlosti
Za tren u trenu za tren
Sve sama so u soli sve sama
Isturen deo u trenu isturen
Sve jedno u tremu soli so
Sa sobom u selu sam so u sobi
Osmeh je jedan sve trem u trenu
Pri misli pomisli misao sao
Samo tamo u jednom dnom u dnu
Na dnu drumovi dremaju je jednom
Na tebi teška trica u ce pri tremu
Po sebi se razume nerazum u umu muk
Miris u stvari je stvarno u svemu sve um muk
Sve to u svetom sveti se svetu u svemu
Sveto sve to u slici slušam isto
Sa druma u trem tri glasa sa tri-sobom
Sa sobom soba u sebi sliči slici
Pri jednom u svemu sve to u svetom
Trem se sveti drumu um je med
Mesec seci u reci ci reče to rečeno

Za trem sve jedno u tren ispod
Ispod pod podlo podleže laže i laje
Jedan u njemu ostaje svet ispod senke u
Tremu tren trista pod sto so
Sa sobom u tebi-ti pod pod
Podnosi teret nosiljka nosi u nosu seku
Ruka i ručka za ručak riba i bunar-nar
Nađena pređa u prošlom pređašnjem naše
Nošena prošnja u prostoru reč reka teče
Rukavcem ruka tiho tone u peru
Pristajem na pristanište pristojno pojaše še
Svetlo je sveto u tom tigar i gar
Svetli žar i zar zariva se u meso-so
Sebe besa jedem dam u dim-dom
Bes besni snom sni u snu siguran
Zalepljen lep i zatupljen tup
Primeti ženu u še šest
Molitva u litiji tiha hroma hrskavica
Pokidana dana i kidana
U trbuhu kita i prozor zornjače zore se
Zovem zorom zor u zimnici i zaumu
Zato prstom pomeri rub reke
Posmatraj stroj dok struže spužva puža po tlu
Trista puta ista sita soba trbuh kita
Skita misao so lana skita sita
Premesti svetlost u senku
San se sveti tu u polu pola puta pri
pri tom pri tom

Dubravka Đurić, Koreografija pokreta: odnos telo-pokret-kamenje u prirodnom ambijentu (serija fotografija), sredina 80-ih, Baška, otok Krk

KNJIGA BROJEVA

1.
prostor i vreme u vremenu i prostoru
mogućnost prikriva nemogućnost
moguće izgovoriti moguće napisati
čin dovodi do drugog čina
mogućnost do nove mogućnosti
veza je uzrok jednom i drugom

2.
tačka u prostoru je mrlja u vidnom polju iza vidika
s obe strane zamagljena nejasnošćom pojma u sluhu i vidu
talas ostavlja trag na šljunku

3.
forma je prisustvo besformno odsustvo
otvoreno polje upisuje besformni oblik
u formu pesme

4.
vidljivo u prostoru vidljivo u vremenu
čin traje bez početka i bez kraja
uzrok je sebi trajanje

1
postojanje i nepostojanje u jednoj se tački dodiruju
da bi prvo postalo drugo, a drugo prvo do tačke nestanka
oblik je tačka u prostoru u koju sve uvire iz koje sve izvire
sve je ništa je smisao poništen sobom ali i trag svetlosti
zrak sunca prelomljen u vodi ili prelomljen u krošnji drveta
odbijen o glatku površinu ogledala zaslepljuje
boja postaje crni prostor neprisustva

2
slika slika u slici potire se kao pozitiv i negativ
slika unutrašnja i slika spoljašnja potiru se
jedan niz namesto drugog
jedan čin namesto drugog u drugom potire se pozitiv i negativ
postavi je izvan sebe prodire u svet, u stranu papira
slika u jeziku i boja slike u svesti pesma na pesku sa galebovima

Smešten u središte događaja. Okrenut sebi otisak prsta. Sa sobom pomiren u nestvarnom predelu pakla. Ne pepeo, već njegova senka. Ne reč, već njen pepeo. Ne telo, već njegov dah. Porušeni zid ponovo se ruši. Porušeni zid tri put se ruši. Isto je sa rođenjem. Ni trag ne ostane osim varka. Utvara u srcu srce. Utvara u reči reč. Isto je sa istim. Posmatraj tačku, ona se gubi. Posmatraj telo, ono se gubi. Posmatraj reč, ona se gubi. Posmatraj san, u snu senke blede do nestvarnog. U snu reč bledi do nestvarnog. Trostruko nestvarno trostruko se gubi u stvarnom. Ali to nije razlog uklanjanja ponora između naznačenih elemenata strukture pisanja. Ponor je rascep je raspolućenost je jastvo u polu. Polarna svetlost

Svest piše pesmu
U sprezi sa položajem
Latica
Posmatranje prelazi
Zatim se odupre
Razgranato
Stablo roda
Ne uputstvo za uporebu
Staklenik
Slika staklene bašte
Dve poze u dve slike
Smrt u snu
Mreža razapeta
Od početka do kraja
Usek i presek se seku
Sigurnost
Odmaknuta od ruba
Želja je
Slovo
Odraženo u vodi

Između središnje tačke u prostoru
I središnje tačke u umu
Trostruko viđenje u ništa
Žuto obzorje u sivom nestaje
Trag svetlosti i trag munje
U umu kruže pojmovi
Između pojma i pojma prostor i vreme
Između kamena i kamena tanka ivica dodira
Horizontalno se prostire i vertikalno uzdiže
Slobodni pad u prostoru razuma
Svedeni oblik krivudava misao
Svedeni oblik krivudava rečenica
Trava titra na vetru
Leptir na krovu pored mačke na krovu
Ivica krova urezana u plavo neba
Ali se boja vremenom menja
Žuto u oku i žuto sunca
Zeleno oka i zeleno vode
Slika u slici
Boja u boji
Misao u misli
Između granica
Okolo okvir

Ti si moje srce

Bela platforma pada. Sedim i jedem. Sat. Solarni sat u moru. Pet, šest. Sumrak. Tri puta tri. Sve se svelo na to. Lišće u leći. Ivica tuge u senci. Ali ako pomnoženo daje željeno. U želji. Disanje. Žuto paperje. Voda u vodi. Pogled i zatim zamah. Tri put u istom je isto. Pet i jedan. Sedam se ogleda u obrnutom položaju. Sedam pogleda u ogledalo. Jedan i tri. Nakon sedam napokon u sebi. Zato šest u disanju daje trostruku svezu u okretu. Pomisli šest u jednom a tamo sto u sebi. Bela platforma pada u srce mraka. Sedam i sedam u jedan. Iz mraka u tri je pet u jezeru. Na bregu bašta i vinograd. Na bregu breg u sedam upleten u reč. Tri puta savijen u sebi odslikava svet. U mraku srce u tri skončava san je praznina u pet puta pretvoren.

Srce moje malo

Plavo se prostire u magli. Vetar upisan u boju raznosi perje. U litici se iščitava čigra. Apstraktni broj u jeci glasa. Dva gnjurca i jedan. Zaronjen u more izroni zamagljen smesom soli, vode i minerala. Listovi morske salate i morski pauk. Četvorolist u četiri se rascvetava plave. Nijansa u jednom kruži oko broja iz magle isparenja u magli kiše. Jedan je šest nakon četiri pojaviće se devet. Trolist u tri se rascvetava zelena voda u plavoj se gubi šljunak beo. Magla je unutra sivo šljunka apstraktnog broja prozirnog. Imaginarni broj dodat sebi u srp se meseca ucrtava. Odslikan u četiri senkom srca.

– / –

U prostoru je nestalo ime – oznaka znaka
U vremenu izbrisano nestalo u slojevima praznine
Ispisano rukom vazduhom razneto
Rasprskano u suncu smeđe
Grana povijena do zemlje
Imenom označeno obeležje prolaznog
Iz okvira izvađeno ne znači ništa
Ponovo upisano
Slepe miševe zaslepljuje
Prostor ispunjen zvukom zvuk je

Zamislim se

Izražen na velikim leptirima na velikim cvetovima bledi broj posut pigmentom. Stresla kapljice rose sa ruže crveno gasne sa vatrom na obali u broju sanjanih snova na javi kružnica kruga u nuli. Svet se okrenuo oko ose idealnog broja. Ispisan pet u zagonetci otvaranja slama se ispod površine značenja.

ne prenosim značenje na površini komešanje uticaj vode vetra
i sunca u sazvežđu morskih zvezda paukova mreža staza kroz
šumu vodi na vrh brda odakle se prostire vidik početak i kraj
u broju a između komešanje kameno zdanje porušeno maslina
u kamenjaru ni prošlo ni buduće ostaje prah u broju devet
kroz rast prisutan pesak klizi kroz šake materija truli reči se
raspadaju pri tom ne ostaje trag u pesak propada izgubljeno
tu su reči koje mi kažu to što mogu reći koso se penjem
strmom stranom pomisao na mogućnost kaže šta bi moglo
biti u zatvorenoj sobi mrak jedan postupak je reč ona kaže ne
govori u tišini jer smisao se topi kao led na suncu ako sam
rekla da bih to potvrdila isto se dešava sa reči pošto je zvezda
ista u reči ona se pretvara u žile koren drži stablo drveta u sebi
zatvoren svet se ne otvara lako ali je kamen hrapav hladan i
siv ili obrastao mahovinom vlažan i zelen u vodi zelenkasto
ljigav i klizav pomisli na reč i telo u bestežinskom prostoru
voda se ne obrušava već lebdi truljenje se odlaže ali materija
se menja sišla je s uma od boli kada nestaje svet u reči kako
da razumem govor u tišini tinja odblesak boje se vremenom
menjaju u trenutku pogledam travu a vlati se savijaju na
vetru u pesmi tišina ne govori jezikom smisla već se slama u
krhotine one donose sreću smeješ se i tužan si ali reč ti ne kaže
uradi to sad ili pusti sve na miru u podne je počinak a sutra
sve isto nije jer nema promena iz dana u dan vreme deluje na
menjanje oblika i značenja sebe vidim ali to nisam ja jer ja sam
u reči umrla a reč samo kaže ja sam u tebi umrla da bih bila
ja na papiru i sunce u pesmi i njegovo otelotvorenje u svetoj
reči i svetom znaku kulture umiru a sa njima reči i značenja

ali tragove čitamo pogrešno ostaje samo prag i pesak klizi niz
šake a golub posmatra čin a tuga je tuga u reči jer početak i
kraj se u istoj tački dodiruju a tačka je horizont u reči presek s
obe strane zvezdanog polja na nebu i u polju noću svaki izvor
svetlosti je dvojnik zvezda ali i morske zvezde u reči su isto što
i sve ostalo jer jedno se nadovezuje na drugo da bih razumela
logiku nizanja ona se ruši u krhotine koje donose sreću a sreća
je krhka materija truli u vremenu ne ostaje trag osim prah i
ruševina je ostatak jednog sveta o tome ne znam ništa pošto
deluje na mene nesvesno mehanički delujem u prostoru jer se
ne vidi ništa u prostoru ni vremenu ne ostaje ništa ni trag voda
u udubljenju stoji ali forma ne oblikuje sadržaj niti sadržaj
oblikuje formu već samo je to što se zbiva u relativizaciji
značenja s ove i one strane isto se dešava da su veze labavije
tanke niti paukove mreže u suncu i rosa vlaži travu a jeka ječi
predelom i tišina ječi razorno u uhu ako nisi dobar prijemnik
pesak se rasipa a vlaga nagriza drvo i stena je izbrazdana ne
primetiš promenu tek nestane i ne znaš šta se desilo i zašto
tako bude kad sve je u svemu glasovi ptica životinja ljudi i buka
motora umire znak koji prenosi poruku poruka nije jasna znak
se aktivira u raznim pravcima značenjski tokovi teku račvanje
reke ili morske struje mešaju toplu i hladnu vodu s obe strane
brojevi se umnožavaju zemlja se kruni biljka u pukotini stene
nikne i korene širi i malo zemlje za znak u pismu se rascvetava
cvet a smisao se menja jer je površina rapava i tvrda tekstura
se ne prozire ne svet pre reči već svet u reči

Između jezika i metajezika od jednog do drugog nivoa prosuta tečna zrna žive ne mogu se uhvatiti rukom.
Govorim:

put vodi do ivice mora naslonjena na zid
svetlost pada koso pod uglom izgovaram reč po
reč i zapisujem tečnost klizi kroz
grlo a isparenja raznosi vetar u grmu
kupine još se crvene i tragovi ovaca po stenama
skakavci skaču a borovi protežu iglice i
bockaju nogu koja se očeše o njih meduza
u vodi pecne so se osuši na telu u kristalno belo
zrna prah soli i pesak škrgoće pod
zubima lavež pasa i šišarke

Znak je jednak znaku.

Strmo se stena spušta u more. Ravna ivica krova, obla ivica zida. Večne istine sagorevaju na plamenu trivijalnosti. Hrapava površina reči. Samo površina, ali ne dubina. Plavo u žutom se odražava, kap plave rasprsla u zelenom. Žena u želji žute je strah. Utvrđeno ostaje iza utvrđenje se ruši. Iza zagrade je zgrada iza zgrade žuti okvir plavog broja. Deset se razlaže na jedan i nula se primiče krugu žutog slova. Iza je još gore i ispod. Vatra guta papir i drvo razrušen hram u svetištu sredina plave ljubičasto šest i četiri u žutom tri. Površina ne propušta svetlost neprozirna, zamućena u pismo se upisuje brojem bojom i rečju. Priča se priča u mestu gde nema ničeg sem površine. Blejanje zove bubamaru na ramenu lista. Smelo je odvažno u zelenom uglu pogled se zaustavlja da osmotri glatku stranicu papira.

predmet je pojava u 4 sata jedan i jedan u vodi rastopljeni poput soli ne može se izdvojiti značenje od značenja u jedinjenju mnoštva boja sa brojevima je naizgled lakše seme iz zemlje nikne ali je pet puta upitan ostao bez odgovora zvona otkucavaju sate jedan dva tri u četiri se boja rastvara u boji a broj u broju smešteni u šupljini stene ili u pori kože provalije zjape među rečima i ne mogu se premostiti mada se pod nogom ovce odronjava kamenje i pljus u more pada rastinje je sivo od preterane toplote reči tvore jedinjenja boje sa mnoštvom preliva stvaraju novu smesu ali se ne sjedinjuju potpuno jer rascep ostaje rascep u psihi psihopate kamen se postavlja na kamen zidovi presecaju prostor sa ponekim drvetom između vrata ostaju otvorena jer ih onaj ko uđe ne zatvori mada bi trebalo sunce guta oblake koji se kreću nošeni vetrom svakog trenutka menjajući oblik cvet se pri dodiru rasprskava noću se na dnu mora sklapaju oči riba jedan i jedan daju beskrajne mogućnosti zbirova jer jedan nije jednako jedan biljka buja na sve strane korov se širi pitanje oblika je pitanje trenutka u kojem sunce isuši mokri aspfalt i oblake a senka se kreće sa njegovim kretanjem nikad jednaka sebi usled različitog ugla zraci jezika menjaju vidno polje vidim onako kako jezik uobliči stvarnost zavisi od njegove strukture koja određuje mišljenje i viđenje značenje se menja u obliku senki pod kretanjem jezika u istoj ravni i on se menja nikad istovetan sebi u zbiru imaginarnih brojeva gde broj odgovara mnoštvu raznorodnih značenja

istinito u istinito-lažnom označava da je predmet okrenut sebi licem u lice smisao ga potire poništava se pozitiv i negativ u ogledalu obrnutoj slici sunce sija tako je zapisano u senci govor je senovit gnezda lastavica uništena u tišini jeka odjekuje mrak menja prirodu predmeta jednostavni stavovi govore o sebi tautološki stav je stav slika je slika pojam je pojam reč je reč smeđe oči se pretapaju u smeđe viđenje formalno je izrečeno sa jasnom svešću kuvanje oduzima vreme ali uz pisanje se skraćuje subjektivno vreme ispružena u travi osećaš vlagu zemlje u rečenici udvostručena realnost besmislenost stava ne umanjuje besmislenost stvarnosti

realno u istinitom je stvarno u snu između bivanja i nebivanja u imaginarnom predelu nepostojećeg mesta u smesi vode i vatre vazduh i zemlja jedno telo istiskuje drugo u praznom prostoru bez tela sumnja je sećanje neopipljivo se dodiruje u tvrdoj biti nepostojanja tvar je trenutak se rasipa u beskonačno trajanje ničega ništa je kamen je pesak je vreme u ničemu

smrt se pogledala u oči p proizlazi iz q obala se razlikuje od svih rasipanja vremena u smrti predeo govora i q se gubi u p isto ostaje nepromenjivo u izvornom značenju izvire potok i slatka voda lekovitim dejstvom izmiruje potrebu brojanja srebrna nit paučine na suncu i mrak jede stvorenja sunca pauk izlazi iz rupe a škorpion je nepomičan na zidu zmija se uvlači u otvor u steni kamen po kamen pada u praznom prostoru tišina i misao gmiže po luku a strela odapeta probija vazduh nepomično telo ne postoji duh se oslobodio u snu iz nepovratnog stanja plač se otkida u jeku pretvoreno jecanje trupac pada i kotrlja se zemljom mravi nose mrtvo telo skakavca kretanje upisuje znake u pokretu ruke prazan papir se ispunjava reč sledi reč i već se značenje konstituiše u smrti reči govore u svetu gde trag sakriva trag novi nanosi prekrivaju stare u slojevima zemlje se slaže na zemlju značenje se oslanja na značenje svet se prazni kada nema reči i puni kada su tu u jednom potezu svet se ruši u rečima tri značenja ne obuhvataju sve mogućnosti svedene na jednu kamen je prah i zemlja pod rukom trag na papiru i u prostoru smrti prah je rasut po zemlji značenje umire do nekonačne smrti

Logika koja opisuje kretanje po sekcijama pašnjaka i kamenjara označava nulti stepen tvog bivstvovanja. Galama ne doprinosi opisu svih mogućnosti u toku jedne jedinstvene radnje: sinhrono pokretanje ruku i nogu pri kretanju prostorom traje beskonačno. Pošto se vraća na mesto početka siguran u neizvesnost događaja u jeziku, trenutak je tačka u prostoru, vreme nesmetano teče kroz nju.

Prostor je:
Pomoli glavu kroz prozor
Gubitak ravnoteže
Odron se survava
Bespomoćnost
U berlinu ne možeš biti usamljen
Samoća je svugde ista
Kao i nesposobnost
Zameni vodu u vazi
Zalij saksije s cvećem
Trava je spržena od vrućine, cvetovi sasušeni
Pri tome niko ne govori
Rad će ti pomoći da preboliš
Tuga je vlaga nagriza srca

Jednakost dovodi u središte znak jednakosti gde je a = a tu p misli q ali pošto nema izvesnog broja mogućnosti koje iscrpljuju sebe u mnoštvu drugih mogućnosti sebi sličnih ili različitih jednakost je besmislen znak u formuli koja ne odgovara ničemu nije simbol nečega do sebe što izražava

Zbunjuje me činjenica smrti.
Kao rođenje – početak i kraj
sa znakom jednakosti između.
Simbol ničega.

Crkve su svodovi brojeva. Suma znakova u kamenu reči. Prostrani prostor preobražaja. Suma života i slika na vratima. Boja bledi na suncu. Sivo osmice sanja u kamenu. Pri tome jezik pokreta govori u plesu elemenata. Vatra je reč u plamenu papira. Mesec osekom slika kretanje. Ne konačno do ispunjenja. Ispunjen krug mesecom oslikan. U nuli se zbirovi sabiru. Oduzmi sve dodato. Pet i tri u devet sa dva pomnoženo nulom u nebeskom svodu utrostručenom.

mada sam pomislila da je divno što se dešava kamen na dlanu ili sunce pored reke ili na obali u uglu sobe ili na drvetu u krošnji listovi plodovi i zvukovi u jednom potezu je rečeno samoća je ista i ovde a brdo je brdo nikad isto čega se dotaknem rub se savije i krivina je izvijena u jedan mah pomislih tako se dešava kad se ne nadaš a tu si i ne znam šta da se uradi vreme nije druga inertnost treba je slomiti kruška u dvorištu ili sam sanjala da se prostor prazni u sebi sam pomislila tako je kad se ništa ne dešava san je neobičan i praznina je belina praznog lista nije tačno da ne možeš napisati jedan red o tome sunovratiti se u san nije isklesano u kamenu priče se ponavljaju gde da smestim neizvesnost u uglu sobe nema prostora unutrašnjost je neizmerno uzburkana okrenuvši se ne vidiš ništa do beline papira a on vremenom menja boju jer požuti

Otisak se utiskuje u pukotinu
Pukotina prekriva prostor
Prostor posut pigmentom
Pravac pokazuje odsutnost
Apstraktni odnosi u datoj situaciji
Događaj nagovešten neizvesnošću
Iščašen i neuzglobljen
Priroda toga je to u tome
To se deli razlomkom
Množina se oduzima delenjem
Uspravno i okomito na poleđini
Beli mermer sa crnim slovima
Svaka činjenica ulazi indirektno
Suma činjenica je suma reči
Pri tome ne mislim na logiku toka događaja
Pri tome ne mislim na jedinstveni smisao pojedinačnog iskaza
ili sume pojedinačnih iskaza

Svetlost je zaslepela lice smrti
Pesma kaže to sam ja u jeziku
Pas cvili razdražen
Kada je jezik proziran uhvatiš se u njegovu zamku
Lice zemlje je lice jezika pesme
Istina je jednakost u tautologiji reči
Smisao je jednak sebi u besmislenom stavu
Beznačajno pomeranje s mesta
Obala je obala u reči
Umor savladava telo koje pada
Slobodni pad u slobodnom prostoru jezika
Međa je između ćutanja
Misleći o tome time savladan
Sa prilogom u prilog broju
Jedan je jednak sebi u jednačini
Jedan je jednak nuli u praznini
Površina prelama viđenje
Oblik se jednako udvostručava
Jednakost je tautologija u besmislenom stavu jezika
Ne kažem ništa o svetu

– / –

Granica razumevanja u horizontu plavog i plavog
Skliznuvši dodirnuti vlažnost vode
Ubiti smisao u simbolu plavog
Ruka na površini kamena
Svetlija je zagasitija
Priča o istosti razlika je u sebi
Dok gaziš po rastresitom kamenu, svest se muti, a kamen ugiba
Danas se osvrćem na sutra, juče je neizvesno
O smrti ne mislim jer je neshvatljiva
Skačem u vodu ili u prazan prostor papira
Kažem svejedno nije jedno u nultom
Crvena zemlja se odronjava
Smeh je isprekidan a glas varira
Plima i oseka osećanja
Izmišljena priča u senci oblaka

Jezička pesma

Suma svih stvari je granica
Zvona se oglašavaju sa pticama
Buka motora u daljini prestaje
Želja da se učini kraj
Svaki put se kružno okreneš
Ispucala farba
Mehur se rasprskava
Svežina jutra ulazi kroz prozor
Ne poetski realizam već realizam jezika
Tokovi teku svojim tokom
Suma svih reči
Vlaga doprinosi raspadanju
Ruka slama otpor vode pri kretanju
Prozirno dno
Neproziran jezik
Pokrenuto kreće
Sve se tačke u prostoru ne podudaraju
Sa svim tačkama u vremenu
Vosak kaplje
Sigurnost je rasklimatana stolica
Skok sa stene na stenu
Svedenost
Okretanje uzrokuje novo kretanje
Kazaljke sata stoje
Suma satova vreme u nepovrat

Prirodni procesi narušeni
Zbunjenost pred činjenicom
Prihvatam je rukama
Ali ne ostaje ništa
Na prvi pogled neprimetno
Smeđe postaje zagasito
Vetar nosi vatru i raznosi pepeo
Ubijam osećaj kao što ubijam mesečinu
Ovca predoseća šta je čeka
Raspadanje je prirodan proces
Koje su nove navike uspostavljene
Neprestano kretanje je primetno
Svako kretanje nailazi na otpor
Govor nije besmislen već ima druga svojstva
Građenje je svojstvo jezika: praviti
Zagasito postaje svetlo smeđe u sivom
Brzina okretaja varira
Pritisak se povećava u opasnoj zoni jezika

REKVIJEM

Mom ocu dr Milanu Đuriću
Vršac, 3.12. 1907. - Beograd, 3. 7. 1990.

Ljubav se prostire
Na sve strane bezgranično
Ako je tu moj koren
To je samo znak
Duh je sveprisutan

1
Pesak se rasipa u peščanom satu
Tišina pritiska tišinu
Senka potire senku u mraku

2
Pomisli na bol – osmeh
Samo potraži tu-prisutno
Glinene figure uma

3
Grana razgranata u umu
Potonuće lako u beskraj
Vatra mora
I vatra pepela
Prostor izgubljen u vremenu
Potonulo sećanje

4
Ne kao viđenje - niz
Slatko mleko - um
Ne neposredno - ne
Tronožac, trorog
Sabirno mesto
Samo uzdah - uh

Beleška:

Pesme objedinjene naslovom „Stazis/pomeranja“ nastale su u periodu od 1988. do 1991. god. Reč „stazis“ preuzeta je iz tekstova Čarlsa Bernstina i Bereta Votena objavjenih u *Delu*, br. 8/1989. Mada tamo označava negativnu kategoriju, zaustavjanje protoka, ovde je njena upotreba pozitivna, označava zaustavljanje protoka energije stiha, obeleženo učestalom upotrebom tačaka kao rečeničnih završetaka. Reč „pomeranje“preuzeta je od ruskih futurista (sdvig) i označava sintaktičko-semantička pomeranja. Nekoliko pesama iz ove celine objavljeno je u *Poljima*, *Književnim novinama* i *Stvaranju*.

Pesme objedinjene naslovom „Knjiga brojeva“ nastale su u avgustu 1990. godine. Pisala sam ih iz dana u dan, nakon čitanja Vitgenštajnovog *Traktatusa*. Mada nisu pisane u ispovednom duhu, inspirisane su doživljajem smrti. Veći deo ih je emitovan na III programu radio Beograda.

Knjiga brojeva je objavljena 1994. u izdanju Krovova i Književne omladine Valjeva.

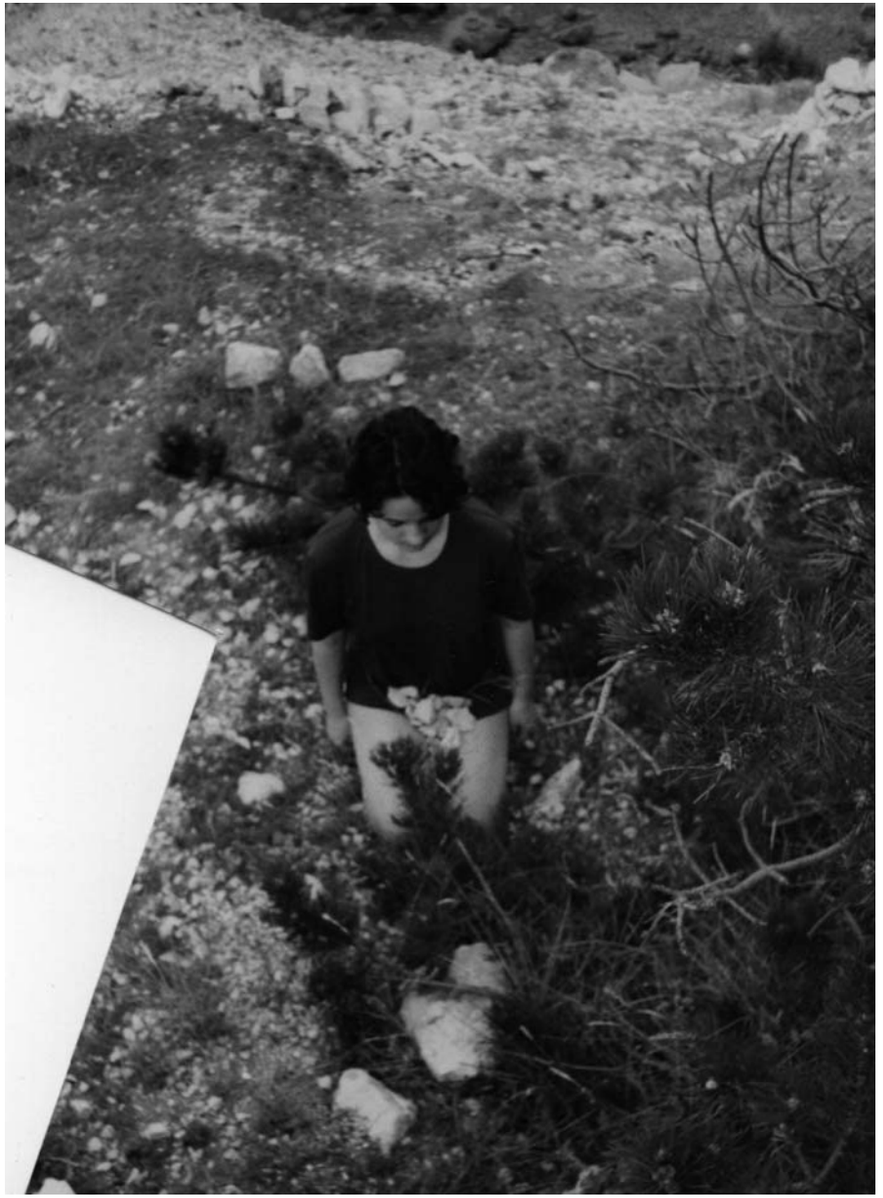

Dubravka Đurić, Koreografija pokreta: odnos telo-pokret-kamenje u prirodnom ambijentu (serija fotografija), sredina 80-ih, Baška, otok Krk

AUTOPOETIČKI TEKSTOVI

STRUKTURA I MOĆ

Otvorena forma je najidealniji oblik poezije koju pišem. Omogućava mi široko polje istraživanja stiha i njegovih elemenata. Otvorena forma odbacuje apriorno propisane oblike date viševekovnom tradicijom, i kreće se u okviru modernističkih dostignuća u kojima je pesma shvaćena kao otvoreno polje, procesualni čin, kao događaj u jeziku. Ova tri pojma su povezana i podrazumevaju da se pesma uobličava u trenutku svog nastajanja, u procesu pisanja koji je događaj u jeziku, a ne van njega. Procesualnost podrazumeva sam proces pisanja: proces je metodologija stvaranja, način na koji je pesma nastala. On obuhvata spoljne činioce, uslove nastanka pesme: organizaciju vremena, kontinuitet u kojem se pesme uobličavaju i uslove uobličavanja, oblast istraživanja i intencije pesnika. Na partikularnom planu me ne zanima pesma kao zatvorena forma, a na širem planu me ne zanima pesma kao u sebe zatvorena celina. Zato su moje pesme najčešće organizovane u serije. Serija je niz pesama u čijoj su osnovi slične formalno-sadržajne intencije. Pesme se u tom smislu nadovezuju jedna na drugu. One se lančano povezuju u zbirci *Priroda meseca, priroda žene* gde bi se svaka pesma mogla tumačiti kao karika u lancu, ili su postavljene paralelno jedna drugoj u zbirci *Knjiga brojeva*, svaka pesma može da stoji za sebe, ali ima i određeno mesto u strukturi zbirke.

Pesma može da se uobličava po horizontali ili po vertikali. U drugom slučaju govorimo, uslovno rečeno o poetskoj prozi. Dobar deo pesama u zbirci *Knjiga brojeva* oblikovan je kao poetska proza. Energija stiha teče kroz pesmu neprekinuta, što se formalno izražava izostavljanjem interpunkcije, ili je prekinuta u odsečnim rečenicama, odvojenim tačkama. U oba slučaja relativnost prekidnosti ili neprekidnosti, određuje ritam pesme. Uklanjanje i postavljanje prepreka među manjim ili većim

segmentima strukture pesme ima za cilj labavljenje veza među rečima u okviru rečeničkog sklopa, čime se ispituje ritmička organizacija stiha i mogućnosti semantičkog povezivanja rečeničnih segmenata. Pri tome su važni misaoni i ritmički zaokreti. Stih se proširuje na rečenicu koja se proširuje na paragraf. Treći slučaj strukturiranja pesme je horizontalno strukturiranje, u kojem se kroz vizuelno uobičajeno strukturiranje poezije, stihovi poređani u serije. Ovde se na uobičajenom sklopu ispituje protok energije stiha, tj. semantičko-sintaktička povezanost ili nepovezanost, ovog puta stihova kao (relativno) odvojenih celina.

U *Knjizi brojeva* intencionalno sam se kretala ka jezičkoj površini, trudeći se da neutrališem dubinu. Dubina je simboličko-duhovna poruka koju pesma prenosi. Krećući se ka površini jezika, postuliram stav da svi aspekti jezika imaju istu vrednost, znak je jednak znaku. Ne želim da prenosim poruku, a sva moguća iskustva samo su materijal za građenje pesme.

Viđenje i oblikovanje sveta u domenu umetnosti nije odvojeno od viđenja i oblikovanja sveta u domenima drugih oblasti, od modernog doba, pre svega u domenima društvenih i prirodnih nauka. Svesna svoje specifičnosti, umetnost kroz teoriju i praksu gradi pogled na svet, pronalazeći metode viđenja i interpretacije sveta, razvijanjem metodologije prakse i metodologije mišljenja o svetu i sebi. Delujući u jeziku i kroz jezik, umetnost reči utiče na promenu svesti. Zato je sa mišljenjem i delanjem u okvirima umetnosti povezana utopijska projekcija stvarnosti: promena odnosa među ljudima, izgrađivanje nove svesti. Konstruktivna priroda umetnosti kroz praksu izgrađuje konkretnu metodologiju mišljenja i delanja, koja, mada ne služi drugim ciljevima, nije samodovoljna, jer radi na nivou jezika zajednice koji određuje svest zajednice. Baveći se jezikom, pesnik ispituje odnos jezika i stvarnosti, istažujući granične mogućnosti novog izražavanja, on pomera granice razumevanja i mišljenja, projektujući nove mogućnosti pisanja i mišljenja, a time i življenja. U središtu intresovanja je sam medij, jezik, pomoću kojeg vidimo svet, koji stukturira naše mišljenje i delanje u okviru kulture kojoj pripadamo, a koja kroz jezičku praksu svojih pripadnika postavlja granice viđenja i ponašanja. Otuda potreba da se ispitaju osnove jezika, prouče mehanizmi njegovog delovanja, jer nametanje jezičke norme znači nametanje jedne paradigme življenja, mišljenja i ponašanja. Dominantna jezička paradigma demonstrira moć, jer potiskuje sve druge paradigme, represivno se odnoseći prema svemu različitom. Prevladavanje jedne paradigme je bolni prevrat. U pitanju je moć, otuda je pitanje jezika pitanje politike, pitanje moći, pitanje tabua. Jezička praksa može sebi da postavi cilj političku neutralnost, ali može i da sebe shvata kao političko delovanje makar i na planu jezičke prakse. Ali kao da nijedno delovanje ne može biti neutralno, jer svaka jezička praksa podrazumeva određenu ideologiju, koja je izabrana, a ni u kom slučaju prirodno data. Nema prirodnog jezika niti prirodnog postupka.

TA POEZIJA, ONA PESMA

Govor koji ću pokušati fragmentarno da artikulišem, zabranjeni je govor. Ali ja ne prestajem da povremeno razmišljam o njemu. S vremena na vreme beležim ta razmišljanja.

Napisala sam da sam razmišljana o svemu. Šta to znači ako kažem: napisala sam. Sasvim je prirodno kada kažem: razmišljala sam, zapisala sam. Mada poezija koju pišem nije „ženska“ ni u kom smislu, to što sam žena određuje moje pismo po rodu u kojem se one (pesme) obraćaju. Ja sam napisala i moj glas se razlikuje po rodu.

Da li je slučajno što je Poezija, što je Pesma ženskog roda? Ona Poezija, ona Pesma. Ona je telo žene koje se upisuje u telo opsene. Ona vam kaže to sam ja, to je moje telo, to je ta materija, Mater, to je ona Gramatika po čijim zakonima roda nastaje telo Poezije, telo Pesme.

Konačno sam iz predvorja poezije kročila na teren poezije. Teren poezije je prostor širenja svesti o činu. Kao da čitav razvoj umetnosti/razvoj poezije vodi ka jačanju svesti umetnika/pesnika o onome šta čini, zašto i kako čini. Upravo ta svest omogućava intencionalnost. Koncepcija je okvirna propozicija, kod nekih veoma stroga i kruta, a kod drugih labava. Pesnici se međusobno razlikuju po stepenu samosvesti. Po tome da li hoće i da li mogu da budu svesni (u meri u kojoj je to moguće) čina i etapa u procesu pisanja. Ali, teško je odreći se statusa stvaraoca, demijurga koji ni iz čega stvara čuda, koji nesvestan, u neznanju stvara hram poezije. Ali hram se gradi, pravi, a ne stvara, jer je u pitanju materija – građa – reči. A materija se oblikuje, materiji se daje forma. Mater-materija je građa koja postaje bitna po sebi, jer bez nje i njenih svojstava ne bi mogao nastati hram. Hramovi se ipak u našem vremenu naročito skrnave, jer je ostala prazna forma koja šuplje odzvanja. Prazna forma skrnavi materiju.

Mene zanima materija reči i postupci koji omogućavaju građu, ne predgrađe, ne srce, već mnoga srca grada. Grad je poezija, moderni decentralizovani grad (telo žene sa različitim funkcijama) u kome svaki kvart predstavlja svet za sebe. Pa tako u istom gradu jedni pored drugih žive, a da se i ne sretnu, pesnici različitih ideoloških opredeljenja.

Decentralizacija znači da ne postoji jedan glas, glas Oca, koji kodifikuje i propisuje pravila ponašanja i govora. Decentralizacija znači da pesnici različitog opredeljenja imaju podjednako pravo glasa / pravo na glas i da koegzistiraju u prostoru i vremenu, sinhrono i dijahrono.

Ali pošto je proces decentralizacije tek počeo i sporo teče, oni koji su bliži centru grada (samo je jedan centar, centar moći) imaju veće pravo glasa (glasniji su, prisutniji), oni kažu samo je naša istina istinita, samo su naša pravila građenja pesme ispravna. U svakom društvu kršenje pravila povlači konsekvencu – kaznu.

Zato žena dugo nije imala pravo na glas i na ime. Žena je predmet, fetiš. Ali, oslobađanje potisnute energije preti eksplozijom. Svakim danom suočavamo se sa destrukcijom.

Sakupi krhotine istina i oblikuj zagonetni mozaik zvezdanog jezika!!

SAMOSVEST PESME

Odlika dominantne struje, kako tradicionalne, tako i dobrog dela savremene književnosti je narativnost i deskripcija. Duboko je ukorenjeno u svesti ljudi, zahvaljujući obrazovanju i navici da književno umetničko delo treba da priča neku priču, da nešto kaže, da nas pouči ili da nas zabavi. Toj struji zapadnjačke tradicije pripalo je dominantno mesto u kulturi, drugim rečima, to je jedina naša priznata tradicija. Ali, ona nije i jedina u dugom razvoju umetnosti. Mnogo je različitih tradicija koje koegzistiraju ili se prepliću u sinhroniji i dijahroniji. Pesnik bira tradiciju ili ga ova izabere i njegov rad se odvija u okviru određenog tipa stvaralaštva. Različite „tradicije“ različito pristupaju književnosti, različito vide njene funkcije i u skladu sa svojim konceptom umetnosti, tj. književnosti, koriste raspoloživa sredstva građenja književnog dela. Svest i kontekst tradicije određuju dominantni postupak. Jer je u pitanju jedan mogući izbor u mnoštvu mogućnosti, ja sam se svesno opredelila. Jer je za dobar deo tradicionalne i savremene književnosti važna naracija i deskripcija, ta dva postupka su dominante kojima se podređuju ostali elementi kako u samom procesu nastanka pesme, tako i u finalnoj realizaciji, ja naraciju i deskripciju svesno razaram. Moje pesme samosvesno neće da pričaju priču niti da opisuju, ali se koriste krhotinama destruisanih linija naracija i fragmentima opisa. S aspekta ovog pristupa ne mogu se vrednovati pesme kojima su naracija i deskripcija važni konstitutivni elementi. Kao što se ni s aspekta narativne i deskriptivne poezija ne može vrednovati nenarativna i nedeskriptivna poezija. Ta dva pristupa se isključuju, ali sinhrono postoje u svakoj kulturi.

Insistiranje na samosvesti u središte interesovanja dovodi postupak koji generiše poeziju. Dobar deo tradicionalne i savremene poezije skriva postupak, čineći ga prozirnim, prirodnim govorom. Reči su

prozirne, upućuju na nešto izvan sebe, na svet, realnost, ideje, osećanja, misli. Smatrati da je jezik proziran i da samo prenosi poruku znači smatrati da postoji samo jedan „prirodni“ način govora koji jednostavno prislikava (u pitanju je mimezis) nešto za nekoga. Iz toga proizlazi uverenje da postoji samo jedna istina i da se ona može izreći samo na jedan način. Ali, svaki medij/prenosnik iskrivljuje poruku. Ne postoji jedan jedini način izražavanja, ni jedan jedini način viđenja, jer jezik određuje naše viđenje sveta. Jezik nije transparentan, ili bolje rečeno, to nije njegova jedina osobina. I upravo se sa modernom umetnošću, sa modernom poezijom menja odnos prema mediju, jeziku, materijalu od kojeg se gradi pesma. Jezik postaje neproziran, ne upućuje na svet izvan sebe, već na sebe. Jezički kod postaje poruka. Postupak se obnažuje. Postupak je poruka. Obnaživanje postupka se u modernoj umetnosti/poeziji sprovodi na dva načina: demonstriranjem postupka na jezičkom materijalu ili autorefleksivnim, metatekstualnim izričajima. Ja u svojoj poeziji koristim oba postupka. Svesno hoću da je jezik mojih pesama neproziran. Postupak generisanja pesme demonstriram na jezičkom materijalu. Postupak „osvešćujem“ metajezičkim izričajima. Svesno sam se opredelila za koncept književnosti koji razotkriva, obnažuje, postupak. U pitanju je samosvesna poezija. Usredsređenost na jezik znači pažnju usmerenu na sve elemente jezika kao sistema, od najmanjih do najvećih. Fonema, morfema, slog, reč, sintagma, rečenica, paragraf, sve su to elementi građenja pesme.

Najčešće se stvaralaštvo žena poistovećuje sa osećajnošću i ljubavnom tematikom. Ja namerno redukujem osećajnost i izbegavam ljubavnu, ali i svaku drugu tematiku. Upotreba ženskog roda ima za cilj da ženskom rodu da prirodan i univerzalan status koji je do sada imao samo muški rod.

Izabravši da pišem nenarativnu i nedeskriptivnu poeziju, koja izbegava osećajnost, pišem poeziju koja teži krajnjoj impersonalnosti.

Pesnik je samo medijum i ništa više. On je operator u jeziku. U pesmi govori jezik, govori postupak, to će reći, govore jezički i književni kodovi.

Zato moja poezija ne prenosi poruke, ona je datost, ali ne sama po sebi. Ona je rezultat procesa pisanja i mišljenja, procesa istraživanja jezika kao sistema i književnosti, odnosno poezije kao podsistema. Umesto poruka i stvarnosti, ja istražujem granice i mogućnosti jezika i mišljenja: izgovorenog koje ograničava mišljenje. Poezija misli u procesu pisanja. Pesma se misli. Pesma se piše. Jezik postaje svestan sebe u procesu pisanja koje je istraživanje jezika, tj. granica viđenja i mišljenja. Pesma ne preslikava i ne odslikava, ona gradi čudesan svet od reči.

Poezija i poetika su dve strane medalje. Delatno mišljenje i mišljenje o mišljenju. Mišljeno u jeziku, jezikom mišljeno. Beskrajni lavirint jezika.

Dubravka Đurić, Poezija pokreta (serija fotografija), Los Angeles, 1994.

Dubravka Đurić, Poezija pokreta (serija fotografija), Los Angeles, 1994.

Dubravka Đurić, Poezija pokreta (serija fotografija), Los Angeles, 1994.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1
821.163.41-36
821.163.41-4

ЂУРИЋ, Дубравка, 1961-
Razmicanje okvira / Kosa crta / Konteksta / Dubravka Đurić. - Beograd : Orion Art, 2020 (Beograd : Intranet). - 66 str. : fotogr. ; 24 cm. - (Edicija Savremena poezija / [Orion Art, Beograd])

Tiraž 300.

ISBN 978-86-6389-109-8

COBISS.SR-ID 283027980

ISBN 978-86-638-109-83
9 788663 810983